

Newsletter

Sistem ranog upozoravanja na kršenja ljudskih prava i ugrožavanje demokratije

Poštovani čitaoci,

Pred vama je prvo izdanje YUCOM-ovog nedelnog Newsletter-a koji se objavljuje uz podršku Fonda za otvoreno društvo u Srbiji.

Ovaj Newsletter nastoji da postigne više ciljeva:

- Da uspostavi sistem ranog upozoravanja koji će signalizirati slučajeve i pojave ugrožavanja i kršenja ljudskih prava i sloboda, kao i demokratskih vrednosti i standarda u Srbiji.
- Da alarmira nevladine organizacije, branioce ljudskih prava, vladine agencije, druge institucije, medije i javnost, kao i da skrene pažnju na slučajeve kršenja osnovnih demokratskih vrednosti.
- Da braniocima ljudskih prava i organizacija koje se zalažu za poštovanje demokratskih principa i vladavine prava olakša razmenu proverenih i pouzdanih informacija.
- Da doprinese umrežavanju navedenih organizacija i povećanju njihovog kapaciteta, kako bi se efikasnije suprotstavile nedemokratskim postupcima i trendovima.

Imajući u vidu predstojeću kampanju za parlamentarne i lokalne izbore u Srbiji, za koju se očekuje da će, zbog političkih tenzija stvorenih oko Kosovskog pitanja, biti nemilosrdna, neophodno je pružiti proverene informacije i efikasna sredstva za suprotstavljanje atmosferi opterećenoj narastajućom frustracijom, netolerancijom i govorom mržnje.

PROGLAŠENJE NEZAVISNOSTI KOSOVA I UTICAJ NA SITUACIJU U SRBIJI

Proglašenje nezavisnosti Kosova, 17. februara 2008. godine izazvalo je erupciju nasilja na ulicama Beograda, kada je grupa od nekoliko stotina uglavnom mladih ljudi, navodno navijača različitih fudbalskih klubova i članova klero-fašističkih i nacionalističkih organizacija, blokirala ulice Beograda, kamenovala i pokušala da zapali zgrade ambasade SAD, Hrvatske, Slovenije, Nemačke, Belgije, Turske i nanela znatnu štetu.

Ovaj talas nasilja je bio pravdan, a kasnije i direktno podržan izjavama vodećih političara, pre svega predsednika vlade i pojedinih ministara, kao i visokih funkcionera Demokratske stranke Srbije (DSS), Nove Srbije (NS) i Srpske radikalne stranke (SRS). Ove izjave su bile otvoreni poziv na dalje nasilje.

Na marginama velikih demonstracija koje je predsednik vlade **Vojislav Koštunica**, uz podršku radikala **Vojislava Šešelja** (optužen pred Haškim tribunalom) i predsednika Srbije **Borisa Tadića**, osmislio kao veliki protest narodnog nezadovoljstva povodom podrške zapadnih zemalja nezavisnosti Kosova, nezapamćeno nasilje širilo se ulicama Beograda 21. februara. Nemiri su za

1



YUCOM

posledicu imali gubitak jednog ljudskog života i 212 povređenih. Zapaljene su ambasade SAD i Hrvatske, a demoliran je i niz drugih stranih diplomatskih predstavništava. Više od sto prodavnica je uništeno i poharano, uništeno je dvadeset autobuskih stajališta i veliki broj vozila, zapaljeni su kontejneri za smeće, a uništen je i veliki broj saobraćajnih znakova. Na meti napada bile su isključivo radnje i objekti koji se mogu povezati sa zapadnim zemljama.

Istovremeno sa podrškom protestima i porukama koje su slali okupljenim protestantima, (premijer Koštunica o protestima i nemirima 21. februara izjavio je: "Pre svega mladost Srbije je poručila da je Srbija za pravo, pravdu i slobodu i da odbacuje politiku sile zapadnih zemalja"), upućivan je i orkestrirani poziv na linč onih koji misle drugačije, pripadnika drugih etničkih i nacionalnih zajednica, političkih i drugih manjina, a naročito protiv nevladinih organizacija koje se bave promocijom, zaštitom i unapređenjem ljudskih prava. U medijima bliskim dominantnoj ideologiji rigidnog nacionalizma i ksenofobije ove grupe i pojedinci se označavaju kao izdajnici, unutrašnji neprijatelji i strane sluge, plaćenici Zapada.

Sledi nekoliko najeklatantnijih primera:

1. Jedan od govornika i učesnika protesta 21. februara, filmski režiser Emir Kusturica izazivao je bes okupljenih prema političkim neistomišljenicima, braniocima ljudskih prava i nezavisnim medijima, a pitajući se pred 250.000 ljudi: "Gde su večeras domaći miševi koji lažu za platu da smo niko i ništa i koji za male pare tvrde da naše vrednosti nisu u temelju civilizacije? Gde su oni koji se rugaju kosovskom mitu i pretpostavljaju mu holivudski. Znam - u mišjim rupama su!".
2. Dve kancelarije u kojima se nalazi sedište opozicione Liberalno demokratske partije (LDP) u Beogradu i niz opštinskih odbora širom Srbije demoliran je tokom iste večeri. Organizovana grupa je pokušala da upadne i u stan Čedomira Jovanovića, predsednika LDP-a i poslanika Narodne skupštine.
3. Počinjen je niz verbalnih i fizičkih napada na predstavnike organizacija koje se bore za zaštitu ljudskih prava i demokratiju, neposredno po proglašenju nezavisnosti Kosova 17. februara 2008. Tako je 20. februara napadnuta i nevladina organizacija Lingua iz Kraljeva, organizacije koja se tokom proteklih deset godina bavila i pružanjem pomoći Srbima izbeglim sa Kosova. Kancelarije ove nevladine organizacije su tokom napada u potpunosti uništene.
4. Posle dva dana, 22. februara, kao posledica podgrevanja mržnje prema grupacijama i nevladinim organizacijama, Komitet pravnika za ljudska prava - YUCOM je dobio telefonske pretnje. O ovome je obavještena policija i inspektori su u više navrata dolazili u kancelariju YUCOM-a.
5. Na web sajtu SRS, na forumu pod naslovom "Demolirano sedište LDP-a" između ostalih postavljeni su i sledeći komentari "Veran Matić i one četiri babe treba da zapamte 'nezavisnost' Kosova!".
6. Slične poruke mogu se naći i na internet portalu Facebook-u, gde je formirana grupa "Proterati Natašu Kandić iz Srbije", kao reakcija na prisustvo Nataše Kandić u parlamentu Kosova 17. februara: "Ženu definitivno treba proglasiti za državnog neprijatelja, takođe i one dve preostale kučke (misli se na Biljanu Kovačević Vučo i Sonju Biserko), tako da bi trebalo veštrice spaliti javno, mislim da bi hajka na veštrice mogla početi!!!!", "A šta ćemo sa



- preostala dva skota, onom Biserko i Vučo? Da se ja pitam, malo benzina i jedna šibica rešavaju problem!!! Taj trio fantastiko će i onako pre ili kasnije goreti u paklu!!!".
7. Još jedna grupa je oformljena na Facebook-u pod nazivom "Spaliti B92", gde se ovaj medij definiše kao "Najgora izdajnička televizija u Srbiji, na čelu sa američkim đubretom Veranom Matićem! Grupa koja okuplja sve antisrbe kao što su: Čeda Jovanović, Nataša Kandić, Sonja Biserko i drugi...".
 8. U izjavi datoj medijima 27. februara, ministar Velimir Ilić je, na pitanje da li su osobe koje drukčije misle bezbedne u Srbiji, rekao: "Ne možemo da branimo ljude koji idu i vode akciju da Kosovo nije naše, da ih ne pretuče neko ko je došao sa Kosova". Izjava je ocenjena od mnogih kao otvoreni poziv na nasilje.
 9. Bora Đorđević, popularni rok pevač, poznat po svojim ekstremno "patriotskim" pogledima, u redovnoj kolumni u Politici od 27. februara je napisao: "Ono malo izdajničkih restlova koje su kupili parama ili obećanjima zavuklo se u mišje rupe ...prodane duše mogu da mi..."
 10. U brojnim izveštajima, intervjuima, pismima uredništvu i ostalim priložima u nedeljniku NIN, kao i u dnevnim listovima - Kurir, Press, Pravda, Borba, Glas javnosti i Večernje Novosti kao i u radio i TV raspravama na mnogobrojnim stanicama, ova pojava je postala tako česta da je nemoguće pobrojati sve slučajeve govora mržnje, poziva na linč i ostale forme netolerancije koje su postale opšte mesto.
 11. U članku pod naslovom "Izbeglica" objavljenom u NIN-u 6. marta, Momo Kapor, poznati pisac i čovek koji je poznat po javnoj odbrani optuženika pred Haškim Tribunalom - Radovana Karadžića i Ratka Mladića, izrekao je gomilu rasističkih uvreda na račun kosovskih Albanaca, nazivajući ih, 'nepismenim divljacima', 'poludivljim plemenima', 'nevernicima' itd.
 12. Dušan Savić, bivša fudbalska zvezda, sada blizak premijeru Koštunici i vrhu pravoslavne crkve, takođe i član upravnog odbora Javnog TV servisa, je u intervjuu Kuriru od 8. marta najvećim delom posvećenom civilnom služenju vojnog roka i vređao one koji ne služe vojsku: "Nije za momka od 25 godina, u punoj snazi, da menja pelene babama i dedama u bolnici, da pomera kulise u pozorištima, da raznosi poštu... Kako će tih 200.000 "vojničina" da brane državu kad nisu ni plastični pištolj uzeli u ruke?" – što predstavlja tešku uvredu u patrijarhalnoj državi kao što je Srbija.
 13. U noći 8. marta ulazna vrata Liberalno demokratske partije u Arandjelovcu su demolirana kao jasan znak nasilja i mržnje protiv ove partije i njene politike.
 14. U "spontanoj" reakciji na Deklaraciju o nezavisnosti Kosova "anonimna" grupa je na severu Vojvodine u Somboru pokrenula bojkot nekoliko pekara u vlasništvu etničkih Albanaca, od kojih su neki već treća generacija stanovnika Sombora. Članovi grupe su blokirali pekare svakog jutra deleći besplatno vekne hleba građanima, s namerom da ih odvrate od kupovine "albanskog" hleba. Rečeno je da su besplatan hleb dobili od srpskih pekara u Somboru. Imajući u vidu blagu reakciju vlasti (izuzev nekoliko individualnih reakcija, nije bilo zvanične osude od strane vlade) pokušaj iniciranja postupka zvanično je bez rezultata: ni protiv koga nije pokrenut postupak zbog ove akcije koja neodoljivo podseća na nacističke napade na jevrejske radnje u Nemačkoj davne 1930. godine.
 15. Povodom Međunarodnog dana žena Mirovna ženska organizacija Žene u crnom je nameravala da organizuje mirovni ženski marš u centru Beograda 8. marta. I pored toga što je prilično mali broj učesnika očekivan na relativno malom prostoru u centru grada,



Ministarstvo unutrašnjih poslova je zabranilo miting s obrazloženjem da se “ugrožava javni red i zdravlje”(!)

* * *

Outlook: Sudeći po dosadašnjem razvoju događaja i eskalaciji “patriotske” homogenizacije kako u odnosu na kosovsko pitanje, tako i u odnosu na predstojeće izbore, a imajući u vidu otvoreno učešće u ovoj kampanji prominentnih ličnosti iz sfere politike, kulture, sporta i estrade, povećana je mogućnost kršenja ljudskih prava i osnovnih demokratskih vrednosti kako po broju, tako i po intenzitetu.



YUCOM

Komitet pravnika za ljudska prava / Lawyers' Committee for Human Rights
17 Svetogorska Street, 11000 Belgrade, Republic of Serbia Tel/Fax: +381 11 33 44 235; 33 444 25; 3238 980
e-mail yucomoffice@gmail.com
www.yucom.org.yu